

Dr. DRAGAN PRIMORAC:

U reformi školstva savjetovat će me i profesori s Harvarda

Piše Tanja Rudež

N ikada nisam bio vezan uz jednu političku opciju, nego za ljude koji žele dobro Hrvatskoj. Uostalom, moji prijatelji su u različitim hrvatskim strankama - kaže dr. Dragan Primorac, ministar znanosti, obrazovanja i sporta. Tridesetosmogodišnji forenzičar jedini je nestranački ministar u Vladi i svojevrsno iznenađenje. Njegovo je ime kao čelnog čovjeka novog i vrlo zahtjevnog Ministarstva izronilo tek u posljednjem krugu pregovora oko sastava nove Vlade.

- Istini za volju, preliminarne sam razgovore vodio i prije izbora, kada se još nije znalo tko će pobijediti. Ipak, za donošenje odluke imao sam manje od dva dana. No, u jednom trenutku shvatio sam da stojeći sa strane vrlo teško možete potaknuti promjene u državi - objasnio je Primorac razloge zbog kojih je prihvatio ministarsku funkciju.

Dragan Primorac rođen je u Banjoj Luci, gdje je njegov pokojni otac radio kao službenik. No, ubrzo nakon njegova rođenja obitelj se preselila u Split, gdje je završio osnovnu i srednju školu.

- Bio sam solidan, vrlo dobar i odličan dak. Rastao sam sretno, a glavninu sam vremena provodio na ulici, u igri s vršnjacima. U Splitu je uvijek bio izazov biti među najboljima, pa sam se tako rano počeo baviti sportom. Jedan dio karijere želio sam ostvariti u sportu - prisjetio se Primorac svojih dječjačkih dana. Kao sedmogodišnjak upisao se u karate klub, a rado je jurio i za loptom.

- Nogomet sam igrao i po pet-šest

Novi ministar znanosti, obrazovanja i sporta odlučio je kontaktirati sa stručnjacima iz inozemstva, među kojima je i Amerikanac, prof. Fred Bieber

sati dnevno. Vrlo rano sam se naučio sportskoj disciplini, najprije u borilačkim sportovima, a poslije u atletici. Iskreno sam volio atletiku, a bio sam dobar trkač na duge staze. Atletika mi je pomogla da shvatim koliko je nužan balans, čuvanje energije. Jer ako se na početku preforsirate, u cilju će vas svi prestići. U Zagrebu sam nastavio trenirati tae kwon do te sam se uspješno natjecao na prvenstvima

bivše države - radosno se prisjetio svojih sportskih dana. Ipak, pred kraj osnovne škole počeo je pokazivati interes za biologiju i prirodne znanosti.

Ljubav prema medicini

- U zdravstvenoj školi istinski sam se počeo zanimati za medicinu, pa sam najprije upisao Stomatološki fakultet u Zagrebu, odakle sam se prebacio na Medicinski fakultet u Splitu,

koji je bio dio Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao sam 1991. godine, a ubrzo sam na prijedlog prof. Matka Marušića dobio ponudu za školovanje u SAD-u, na Sveučilištu u Connecticutu - rekao je Primorac, koji je u SAD-u boravio šest godina. Doktorirao je 1997. godine na Sveučilištu u Zagrebu na osnovi rezultata rada na Sveučilištu u Connecticutu.

- Radio sam u laboratoriju koji se bavio istraživanjem molekularne osnove koštanih bolesti. Najprije sam se bavio istraživanjem jedne bolesti koja pogađa piliće. Opisali smo mutaciju na genu za sržni protein i to mi je osiguralo ulazak u znanstveni život u SAD-u. Neposredno nakon toga naša je skupina opisala i genetsku osnovu blagog oblika bolesti krških kostiju, a za to sam dobio nagradu American Society for Bone and Mineral Research. To mi je, pak, otvorilo nova vrata - podsjetio se na svoje američke dane. Početkom devedesetih Primorac je spoznao svoj interes za tek rođenu disciplinu - DNK analizu.

- Tijekom Domovinskog rata po-

javio se problem identifikacije onih tijela koja se nisu mogla identificirati standardnim metodama. Moji kolege iz Hrvatske, na čelu s prof. Anđelinovićem, došli su na ideju da pokušamo uvesti nešto novo. U SAD-u je tada DNK analiza bila u počecima, a jedino mjesto na kojem se moglo raditi bio je Institut američke vojske u Rockevillu, koji je vodio Mitch Holland. On mi je rekao: Ulažiš u jedan veliki projekt, ne znamo kako će završiti. Jednoga dana 1993. godine sjeli smo u avion zajedno sa slavnim forenzičarom Henrijem Leejem i njegovim kolegama - prisjetio se Primorac početaka primjene DNK analize u Hrvatskoj te nastavio: Došli smo kasno navečer u Split, a ujutro oko četiri sata dobili smo na analizu skeletne ostatke jedne osobe koja se utopila u Neretvi. Bila je to prva primjena identifikacije pomoću DNK analize u nas. Nakon toga odmah smo počeli s identifikacijama žrtava Domovinskog rata. Osobito je važno ujedinjavanje svih triju forenzičkih laboratorija, u

Odakle potječu Hrvati

- Naša je znanstvena skupina prije nekoliko godina napravila analizu DNK 1007 europskih muškaraca. Ustanovili smo da više od 80 posto Europljana nosi jedan od najstarijih poznatih biljega koji je star više od 40.000 godina. Zanimljivo je da su Hrvati narod s najvećom učestalošću, čak 45 posto, haplotipa EU7 (geni na Y kromosomu), koji je star između 20.000 i 25.000 godina, a dolazi s područja Azije. Kada smo analizirali haplotip EU19 koji se, iako ne do kraja točno, može nazvati balto-slavenkim, utvrdili smo da je njegova učestalost u Hrvata 28 - 29 posto. Taj smo rad publicirali u časopisu Science i on je citiran više od 150 puta.

AMERIČKI ŽIVOT U društvu kolega s kojima je šest godina surađivao u laboratoriju na Sveučilištu u Connecticutu

POSVETA O. J. Simpson poslao je dr. Primorcu fotografiju iz zatvora

SPORT Dragan Primorac s mladim sportašima tae kwon do kluba KOCUNAR-DC u Splitu, koji je zajedno s prijateljima utemeljio 1997. godine

POZNAVSTVO Dr. Dragan Primorac ima dobre američke veze; u društvu Barbare Bush, majke predsjednika Georgea W. Busha

NA RUŠEVINAMA WTC-a Nakon 11. rujna dr. Primorac posjetio je kolege iz njujorške državne policije

Zagrebu, Osijeku i Splitu, u sklopu Vladina ureda za zatočene i nestale. Tada je projekt krenuo punom snagom.

Iskreno prijateljstvo

Iako dr. Dragan Primorac ima odlične poslovne kontakte s nizom vodećih američkih forenzičara, široj javnosti najpoznatije je njegovo prijateljstvo s dr. Henryjem Leejem, vjerojatno najpoznatijim forenzičarom današnjice. - Naše iskreno i čvrsto prijateljstvo traje već 11 godina. Iako sam ga upoznao ranije, presudan je bio trenutak kada sam tražio da me primi. On je tada bio commissioner države Connecticut i imao je velike ovlasti, na razini ministra policije. Poručio je da me može primiti tek za nekoliko mjeseci. No, ja sam tada nastupio odlučno i rekao mu: Recite mi, možete li mi pomoći ili ne. Ako ne, ja odlazim. I Leeju, koji je bio autoritativan, svidio se moj nastup. Rekao mi je da je gledao mene, a zapravo vidio sebe kada je iz Tajvana došao u SAD - priča Primorac te naglašava da je

Lee ne samo njegov, nego i veliki prijatelj naše zemlje. - Možete misliti kako je to prijateljstvo kad je on u dva navrata prekidao slučaj O. J. Simpsona kako bi došao raditi u Hrvatsku na identifikaciji žrtava Domovinskog rata, gdje je zajedno s našim kolegama hodao po minskim poljima - pojasnio je Dragan Primorac.

Mladoliki ministar svaki slobodan trenutak provodi sa svojom obitelji.

Njegova supruga Jadranka radi u Ministarstvu vanjskih poslova, a imaju dvije djevojčice: 4,5-godišnju Laru i 2,5-godišnju Mateju. - Jadranka i ja smo u braku pet godina i moram priznati da mojoj supruzi nije nimalo lako zbog mojih brojnih obaveza i čestih putovanja. No, njezin je jedini uvjet da trenuci koje provodim s obitelji, ma kako bili kratki, budu što kvalitetniji - kaže Dragan Primorac, koji je posljednjih

godinu dana bio uključen u projekt osnivanja prve privatne zdravstvene institucije s vanjskim kapitalom, poliklinike Sveti Duh II. - Nije mi bilo lako donijeti odluku da prihvatim ministarsku funkciju jer sam imao sjajan posao kao ravnatelj poliklinike Sveti Duh II. Svjestan sam i da cijena moje odluke vjerojatno neće biti mala. Dosad su novine o meni pisale isključivo afirmativno, a sada dolazi druga faza u kojoj ću možda biti prozvan i kriv čak i u slučaju kad uopće nisam odgovoran. No, iz razgovora s premijerom Sanaderom shvatio sam da će on uključiti mnoge istaknute i stručne ljude. Uostalom, premijerov savjetnik za znanost je istaknuti biolog Miro Radman. Čvrsto vjerujem u ovu Vladu i uvjeren sam u uspjeh njezina programa - rekao je na kraju Dragan Primorac.

Utvrđivanje očinstva

DNK analiza našla je široku primjenu kod utvrđivanja očinstva, a s tom se metodom sa 99,99 postotnom vjerojatnošću može utvrditi je li neka osoba otac ili ne. U Hrvatskoj se primjenjuje od 1994. godine. - U principu, 25 do 30 posto optuženih muškaraca naposljetku bude isključeno. Imamo obitelji koje su 10, 12 ili 13 godina pokušavale utvrditi očinstvo, a da bi se nakon toga utvrdilo da je optuženi muškarac, koji je toliko vremena provodio na sudu, bio nevin - priča dr. Primorac, koga su ovih dana kolege iz Bruxellesa pozvale da se uključi u jedan zanimljiv slučaj. - Riječ je o jednom muškarcu u Egiptu koji je imao nekoliko žena i sa svakom od njih sina. Sada su ta četiri sina na takvoj intelektualnoj razini da bi željeli dokazati putem analize Y kromosoma, koji se prenosi preko oca na sina, da im je otac isti - kaže Primorac te napominje da će se analiza najvjerojatnije raditi u Splitu.

OBITELJSKO OKRUŽJE Sa suprugom Jadrankom, koja radi u Ministarstvu vanjskih poslova, i kćerima Larom i Matejom

BORAC Borilačkim sportovima, u kojima se naučio disciplini, bavi se od sedme godine

LOV S kolegom i prijateljem dr. Henryjem Leejem, najpoznatijim svjetskim forenzičarom, početkom 2002. godine uputio se u lov u Crnu Mlaku

O PROGRAMU

Poticat ću primjenjivu znanost

- Činjenica je da se ministarstva znanosti te obrazovanja i sporta ujedinuju, no moram naglasiti da se ni u kojem slučaju neće dogoditi da bilo koji od ova tri segmenta pati zbog toga - obećao je ministar Primorac. Odmah nakon imenovanja obišao je dosadašnje ministre Flegu i Strugara, koji su mu ponudili pomoć i suradnju. - Sada ćemo u ministarstvima imati državne tajnike, a ispod će biti pomoćnici ministra te brojni načelnici koji će biti operativci. Nedvojbeno ću se okružiti ljudima iz struke - tvrdi Primorac, kojemu je od tri segmenta u novom Ministarstvu najbliži sektor znanosti.

- Moram naglasiti da ću osobito paziti na promicanje primjene znanosti. Naime, mislim da Hrvatska preko aplikativne znanosti može mnogo toga učiniti. Također, odredit ćemo nekoliko prioriteta i u vezi s tim ćemo morati postići nacionalni konsenzus. Ako velike države imaju pet-šest prioriteta, ne može mala zemlja poput naše imati 150 prioriteta. Nadalje, imamo sjajne znanstvenike u inozemstvu i želim ih maksimalno uključiti u naš znanstveni sustav. Neće to biti samo deklarativno, nego želim da naši istaknuti znanstvenici iz svijeta izlažu svoje ideje, projekte i jasne ciljeve, a ja ću biti taj koji će razbijati barijere u Hrvatskoj - objasnio je.

Svjestan je da će njegov vjerojatno najteži zadatak biti reforma osnovnog i srednjeg obrazovanja. - Činjenica je da se promjene u obrazovnom sustavu moraju dogoditi, a zemlje EU to su riješile na različite načine. Intenzivno čitam prijedloge reforme osnovnog i srednjeg obrazovanja jer se želim upoznati s činjeničnim stanjem. Imat ću savjetnike, među njima i nekoliko kolega iz SAD-a. Jedan od njih je i Fred Bieber, profesor na Harvardu s kojim sam preliminarno razgovarao prije nekoliko dana. Mislim da moramo biti vrlo mudri, ne želimo napraviti revoluciju, nego provesti reformu u etapama. Naime, brza primjena jakog sustava koji postoji u SAD-u ili Njemačkoj može biti vrlo bolna za Hrvatsku - smatra Primorac. Kao čovjek koji se od rane mladosti bavi sportom, Primorac je vrlo zainteresiran za razvoj masovnog sporta. - Smatram da djeca od najranije dobi moraju biti uključena u sport, a onda će odlučiti sviđa li im se to ili ne. U svakom slučaju poticat ću da se sport razvija u najprirodnijim matičnim institucijama, a to su škole. Onda će zainteresirani ići korak dalje i odlaziti u klubove - istaknuo je novi ministar, koji također upozorava da u raspodjeli sredstava treba biti racionalan. - Najljepše molim naše partnere, uključujući i sindikate, da budu realni te da traže onoliko koliko mogu dobiti. Učinit ću maksimalno da im pomognem - poručio je Primorac.